

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole””

[COM(2015) 497 final]

(2016/C 264/17)

Raportöör: Jonathan PEEL

11. novembril 2015 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole””

[COM(2015) 497 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 31. märtsil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 516. istungjärgul 27. ja 28. aprillil 2016 (28. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 159, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 13.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab 2015. aasta oktoobris avaldatud Euroopa Komisjoni teatist⁽¹⁾ „Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole” ning tunnistab, et tegemist on ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika õigeaegse ja oodatud ajakohastamisega.

1.1.1. Teatistes esitatakse äritegevuse positiivne tegevuskava, samuti näidatakse, et uus kaubandusvolinik on võtnud kuulda kodanikuühiskonna ja teiste töstatatud peamisi mureküsimusi pärast kahte tormilist aastat, mil kaubandusest sai kümne aasta jooksul esimest korda olulise tähtsusega poliitiline küsimus. Teatistes esitatud ambitsioonikas tegevuskava on suureneva ülemaailmse majandusliku ebakindluse kontekstis olulise tähtsusega. Kaubandus ja investeringud on ELi kui maailma kõige olulisema kaubandusbloki majandusliku heaolu jaoks väga olulised ning Vaikse ookeani ülese partnerluse (TPP) allkirjastamine on õigeaegne meeldetuletus selle kohta, et EL peab jääma konkurentsivõimeliseks.

1.1.2. Komitee on mures selle pärast, et nii paljudele tekkinud ootustele on keeruline vastata, mis võib aja jooksul põhjustada probleeme ja pettumust, kui ELi kaubanduslääbirääkimistel jõutakse vältimatute kompromissideni. Kontseptsiooni „Kaubandus kõigile” hinnatakse selle järgi, kas komisjon on suuteline tõendama, et kaubanduslepingutega ei alandata keskkonna-, töö- ja teisi standardeid. Nende eesmärk peaks olema hoopis selliste standardite parandamine.

1.2. Komitee leiab, et parim viis selle saavutamiseks on kodanikuühiskonna tihedam kaasamine kogu läbirääkimiste ja seejärel rakendamise protsessi kestel. Kodanikuühiskond ootab, et EL seaks läbipaistvuse, vastutuse, hindamise ja analüüsi ELi kaubanduspoliitika poliitilise otsustusprotsessi keskmesse.

1.2.1. Oma institutsioonilisest rollist tingitult on komiteel hea positsioon, et aidata seda ellu rakendada tänu oma arvukatele kontaktidele nii kodus kui välismaal. Selline tugevdatud dialoog peab samuti hõlmama tihedamat konsulteerimist sotsiaalpartneritega kaubanduse ja investeringute võimaliku mõju üle töökohtadele.

⁽¹⁾ COM(2015) 497 final.

1.3. Komitee väljendab heameelt konsulteerimistaotluse üle koostada arvamus teemal „Kaubandus kõigile”, samuti komitee suurenenud rolli ja olulisuse tunnustamise üle kaubanduspoliitikas, kuigi on kahetsusväärne, et komitee rolli ei ole teatistes endas mainitud.

1.4. Komitee tervitab asjaolu, et teatistes „Kaubandus kõigile” rõhutatakse vajadust tõhustada ELi kaubandust ja investeringuid, vajadust suurendada läbipaistvust, ELi väärtuste edendamise tähtsust ning vajadust kooskõlastada kõnealust valdkonda ELi teiste oluliste poliitikavaldkondadega. Ennekõike on oluline koht säästval arengul, eelkõige mis puudutab inim- ja sotsiaalseid õigusi ning keskkonda. Vastavalt COP 21-le peaks võitlus globaalse soojenemise vastu olema nüüd ELi väärtuste lahutamatu osa.

1.5. Tervitatav on ka suurem tähelepanu väikeettevõtjatele, kes seisavad uutele turgudele pürgides silmitsi suuremate takistustega. Kõikidel läbirääkimistel lubatakse sihtotstarbelisi VKEdele keskenduvad sätteid – nagu nähakse ette ka ELi – Ameerika Ühendriikide Atlandi-üleses kaubandus- ja investeerimispartnerluses (TTIP) – ning korrapäraseid uuringuid takistuste kohta, millega VKEd konkreetsel turgudel silmitsi seisavad. Siinkohal on asjakohane komitee arvamus⁽²⁾ teemal „Atlandi-ülene kaubandus- ja investeerimispartnerlus ning selle mõju VKEdele”.

1.6. Samuti tervitab komitee ettepanekuid taaselavdada WTO ja mitmepoolset süsteemi, eelkõige Nairobis toimunud 10. ministrite konverentsi valguses. Selles rõhutatakse nii WTO eeskirjade koostamise aspekti kui ka vajadust sihipärasema lähenemisviisi järele, mis on eriti oluline, kui pidada silmas säästva arengu ja COP 21 konverentsi eesmärke koos ülemaailmsete väärtus- ja tarneahelate ning e-kaubanduse suurenemisega. Mitmepoolse lähenemisviisi ülim olulisus tuleb säilitada, vältides näiteks vastuolulisi eeskirju või standardeid. Lisaks tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et vältida peamiste riikide kõrvalejätmist, eelkõige mis puudutab vaesemaid arenguriike, nt Aafrikas.

1.7. Kaubanduse ja investeringute teemat tuleb selgitada ELi-siseselt, eriti pärast TTIP teemalist arutelu. Komitee tervitab teatistes antud lubadust, et ükski ELi kaubandusleping ei too kaasa tarbija-, keskkonna-, sotsiaal- või töökaitse taseme vähenemist⁽³⁾. Kaubanduspoliitikat tuleb näha kooskõlas säästva arengu, sealhulgas pikaajalise majandusliku jätkusuutlikkusega.

1.7.1. Tarvis on kõrgetasemelist hästi ettevalmistatud arutelu nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil. On oluline, et kõik huvitatud pooled saavad olla kindlad, et nende häält võetakse kuulda.

1.7.2. Komitee peab väga positiivseks kavatsust muuta kaubanduspoliitika avatumaks, läbipaistvamaks ja tarbijale kasutoovamaks. Tarbijate seisukohti tuleb arvesse võtta, et suurendada usaldust ja aidata tagada, et kaubandus muutuks jätkusuutlikumaks ja vastutustundlikumaks. Siiski jagab komitee Euroopa Tarbijaliitude Ameti (BEUC) muret, et siiani puuduvad mehhanismid ettevaatuspõhimõtte ja riskil põhineva lähenemisviisi kehtestamiseks kaubanduspoliitikas. See omakorda kuulub innovatsiooni põhimõtte⁽⁴⁾ alla.

1.8. Komitee leiab siiski, et komisjon peaks rohkem tegutsema. Ta peab näitama, et on ise vastutav oma kaubandus- ja investeerimisläbirääkimiste eest, ning tõestama, et peab kinni oma väitest tegutseda kõigi huvides.

1.8.1. Komitee tervitab teatistes esitatud lubadust tagada kõigil läbirääkimistel sama läbipaistvuse tase, nagu saavutati Atlandi-ülest kaubandus- ja investeerimispartnerlust käsitlevatel läbirääkimistel (kuid mitte veel Jaapani puhul). Korrapärasel infotunnid iga läbirääkimistevooru ajal on kodanikuühiskonna jaoks olulised. Komitee on pettunud, et arvestades tema institutsioonilist rolli ei ole teda ametlikult kaasatud spetsiaalsesse TTIP nõuanderühma. See tuleb parandada tulevaste läbirääkimiste puhul.

⁽²⁾ ELT C 383, 17.11.2015, lk 34.

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽⁴⁾ „Better Framework for Innovation”, BUSINESSSEUROPE et al., juuni 2015.

1.9. Komitee on eriti pettunud seepärast, et teatistes ei viidata kodanikuühiskonna järelevalvemehhanismidele, mis on ELi olemasolevates kaubanduslepingutes kaubanduse ja säästva arengu peatükkide tarvis ette nähtud, samuti ei mainita seda, kuidas neid arendada ja tugevdada. Komitee leiab, et jõustamismehhanismid peavad samamoodi kehtima kaubanduse ja säästva arengu peatükkidele, alustades komisjoni ettepanekust TTIP kohta.

1.9.1. Neil mehhanismidel on suur potentsiaal ja need võivad anda konkreetseid tulemusi. Need kujutavad endast olulist kanalit dialoogiks ja koostööks partnerriikide kodanikuühiskonnaga, kuid neid ei mainita üldse. Komitee arvates on see vastuolus kavatsusega jätkata ambitsioonikate ja uuenduslike säästva arengu peatükkide edendamist kaubandus- ja investeerimislepingutes koos materiaalõiguslike sätetega, mida nad hõlmavad.

1.9.2. Praeguseks on saadud piisavalt kogemusi, et arutleda ja teha järeldusi selgete positiivsete soovitude jaoks tulevikuks. Vaja on tasakaalustatud, struktureeritud ja tugevdatud riiklikke nõuanderühmi. Samuti on olulised suutlikkuse suurendamine ja parem toetamine nii partnerriikide kui kohaliku kodanikuühiskonna jaoks, et innustada enamate organisatsioonide osalemist.

1.9.3. Riiklike nõuanderühmade ühised koosolekud tuleb sätestada lepingutes, tagades piisavad rahastamisvahendid ja laiendatud volitused, et hõlmata kaubanduse ja säästva arengu laiimatele eesmärkidele suunatud tegevusi.

1.10. On ka teisi üllatavaid lünki. Vaatamata sellele, et tegemist on komisjoni teatisega, ei võeta piisavalt arvesse vastastikuseid seoseid teiste peadirektoraatidega. Komitee ei ole veendunud, et komisjon on töötanud põhiküsimuste kohta välja peadirektoraatidele läheneviisi.

1.10.1. Komitee tunneb kahetsust, et puudub säästva arengu eesmarke käsitlev täielikult kooskõlastatud lähenemisviis. Kaubandusel ja investeeringutel on põhjanev roll kõnealuste säästva arengu eesmärkide saavutamisel, mis määravad ülemaailmse tegevuskava järgmiseks 15 aastaks, kuid teatistes on vaid kaks viidet säästva arengu eesmärkidele. See on selge kasutamata võimalus. Komitee kutsub üles pakilisele dialoogile, et tagada kodanikuühiskonna kaasamine kaubanduse ja investeeringute mõju jälgimisse säästva arengu eesmärkide saavutamisel.

1.10.2. Samuti puudub viide AKV–ELi Cotonou partnerluslepingu uuendamisele, mida tuleb teha 2020. aastaks. EL peab samuti aktiivselt julgustama Aafrika-sisese kaubanduskoostöö hoogustumist, mis on Aafrika arengu jaoks olulise tähtsusega. Ligikaudu 50 % Aafrika riikidest ei ole hõlmatud kehtivate majanduspartnerluslepingutega ning lisaks nimetatud lepingutele või AKV raamistikule ei ole märki mis tahes üleaafrikalisest ELi strateegiast.

1.10.3. Samuti on komitee pettunud, et teatistes ei mainita kaubanduspoliitika teisi keskseid valdkondi. Kuigi energia ja toorainete olulisust rõhutatakse korduvalt, ei mainita vajadust tagada oluline import asjaomastest riikidest, kellega vabakaubanduslepingu väljavaateid veel ei ole, või vähendada muul viisil ELi energiasõltuvust.

1.11. Lisaks nõuab komitee, et kõnealuse ambitsioonika kaubandus- ja investeerimispoliitika õnnestumiseks tuleb kontseptsiooni „Kaubandus kõigile” ellurakendamiseks eraldada piisavalt vahendeid. Seejuures tuleks arvestada välismaal asuvate ELi missioonide ja delegatsioonide rolli.

2. Taust

2.1. Kaubandus ja investeringud on ELi jaoks äärmiselt olulised. Nagu teatistes märgitakse, sõltub enam kui 30 miljonit töökohta ELis, st iga seitsmes töökoht, ekspordist. Kaubandus on üks vähestest kättesaadavatest vahenditest majanduse elavdamiseks ilma riigieelarveid koormamata ja järgmise 15 aasta jooksul toimub 90 % maailma majanduskasvust eeldatavasti väljaspool Euroopat.

2.2. „Kaubandus kõigile” on ELi kaubandusstrateegia õigeaegne ülevaade üks aasta pärast praeguse komisjoni koosseisu ametisseastumist. See on kolmas selleteemaline teatis. Esimene teatis pealkirjaga „Globaalne Euroopa”⁽⁵⁾ avaldati 2006. aastal, kui WTO Doha arengukava läbirääkimised olid tegelikult seiskunud.

2.2.1. Teatistes rõhutatakse vajadust tõhustada ELi kaubandust ja investeringuid, vajadust suurendada läbipaistvust, ELi väärtuste edendamise tähtsust ning vajadust kooskõlastada kõnealust valdkonda ELi poliitika teiste põhivaldkondadega. Teatistes lubatakse pöörata rohkem tähelepanu väikeettevõtjatele, kes seisavad uutele turgudele pürgides silmitsi suuremate takistustega.

2.2.2. Samuti rõhutatakse vajadust viia lõpule käimasolevad läbirääkimised, eelkõige Atlandi-ülese kaubandus- ja investeringuspartnerluse üle, ning läbirääkimised Jaapani ja Hiinaga⁽⁶⁾ (investeringute üle). Viimase puhul tuleb silmas pidada Hiina „One Belt, One Road” strateegiat. Toonitatakse ka ELi ja Kanada laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu ratifitseerimist.

2.2.3. Lubatakse suuremat tähelepanu kogu Aasiaga arendatavatele kaubandussuhetele, uuendatud rõhuasetust piirkondadevahelisele vabakaubanduslepingule ELi ja ASEANi riikide vahel, investeringusalaseid läbirääkimisi Hongkongi ja Taiwaniga ning Indiaga takerdunud läbirääkimiste taasalustamise edendamist. Kavandatud on vabakaubanduslepingud Austraalia ja Uus-Meremaaga ning kinnitatakse Mehhiko ja Tšiiliga sõlmitud kehtivate vabakaubanduslepingute ajakohastamine.

2.3. Teatistes kirjeldatakse, mil määral on ülemaailmse kaubanduse ja investeringute mahu märkimisväärne ja pidev kasv viimastel kümnenditel aidanud kaasa üldise heaolu paranemisele ja tööhõive suurenemisele nii ELis kui ka mujal.

2.3.1. Samuti tunnustatakse, et kaubandus „võib aga mõnele piirkonnale ja töötajale kaasa tuua ajutised häired, kui uus konkurents osutub mõne ettevõtja jaoks liiga tihedaks” ning rõhutatakse, et „inimeste jaoks, kelle puhul mõju on otsene, ei ole aga selline muutus väike”. Siinkohal on oluline Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond. Sellest toetati aastatel 2013–2014 enam kui 27 600 töötajat⁽⁷⁾. Kaubandusest saadav kasu ei ole kunagi võrdselt jagunenud ning kuigi kogujääk on positiivne, võivad ilmned negatiivsed mõjud konkreetse sektori, geograafilisel ja/või individuaalsel tasandil.

2.3.2. Samuti märgitakse, et tänapäeval sõltub ekspordist kaks kolmandikku rohkem töökohti kui 15 aastat tagasi. Need töökohad nõuavad tiptasemel oskusi ja on keskmisest paremini tasustatud⁽⁸⁾. Lisatakse, et „üle 600 000 VKE, kes annavad tööd enam kui kuuele miljonile inimesele, ekspordivad otseselt kaupu väljapoole ELi, võttes enda peale kolmandiku ELi ekspordist”⁽⁹⁾, samas kui paljud teised ettevõtjad ekspordivad teenuseid või on teiste suuremate ettevõtjate tarnijad.

2.3.3. Alates 2000. aastast on Euroopa kaupade ekspordi maht peaaegu kolmekordistunud, olles suurenenud ligikaudu 1,5 triljoni euro võrra, kusjuures ELi osakaal maailma kaubaekspordis on jätkuvalt sama (15 %), samal ajal kui Hiina osakaal on suurenenud ning Ameerika Ühendriikide ja Jaapani osakaal vastavalt vähenenud. Teatistes tuuakse esile ka ELi ja Lõuna-Korea vabakaubanduslepingu märkimisväärset positiivset mõju, mistõttu kaubandusbilansi puudujääk on nüüd muutunud ülejäägiks.

2.3.4. Teatistes toonitatakse impordi ja ekspordi üha kasvavat vastastikust sõltuvust. Energia ja toorainete import on jätkuvalt olulise tähtsusega, kuid teatistes väidetakse, et „sama kehtib osade, komponentide ja kapitalikaupade, näiteks masinate puhul. [...] Impordi osakaal ELi ekspordis on kasvanud alates 1995. aastast enam kui poole võrra”⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ COM(2006) 567 final.

⁽⁶⁾ Hiina turumajanduslik staatus on samuti võtmetähtsusega küsimus.

⁽⁷⁾ Euroopa Komisjoni pressiteade, juuli 2015.

⁽⁸⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽⁹⁾ Ibid.

⁽¹⁰⁾ Ibid.

3. Maailmakaubanduse muutuv nägu

3.1. Teatistes „Kaubandus kõigile” viidatakse õigustatult vajadusele säilitada ELi peamised põhimõtted ja kasutada kaubanduslepinguid selleks, et edendada kogu maailmas selliseid väärtusi nagu säästev areng, inim- ja sotsiaalsed õigused, õiglane ja eetiline kaubandus ning korrupsioonivastane võitlus.

3.1.1. Teatis avaldati ajal, mil kaubanduses toimuvad suured muutused. Kaks hiljutist suurt rahvusvahelist lepingut avaldavad sügavat mõju maailmakaubanduse struktuurile. Kõigepealt võttis ÜRO 2015. aasta septembris vastu säästva arengu eesmärgid, mis moodustavad osa säästva arengu tegevuskavast 2030. Teatistes viidatakse aga säästva arengu eesmärkidele vaid kaks korda.

3.1.2. Sellele järgnesid 2015. aasta detsembris ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste Pariisi konverentsi (COP 21) edukad tulemused.

3.2. Kaubandusel ja investeringutel on oluline osa säästva arengu eesmärkide edendamisel, suunamisel ja elluviimisel, eelkõige seetõttu, et ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi (UNCTAD) hinnangul tuleb seatud eesmärkide saavutamiseks leida aastas täiendavalt 2,5 triljonit USA dollarit ja suurem osa sellest erasektorist.

3.2.1. Hiljuti Nairobis toimunud WTO 10. ministrite konverentsil tunnistati, et rahvusvahelisel kaubandusel võib olla oluline roll säästva, kindla ja tasakaalustatud majanduskasvu saavutamisel kõigi jaoks⁽¹¹⁾, ning saadeti selge sõnum, et WTO-l on oluline osa säästva arengu eesmärkide saavutamisel ning et see oleks palju raskem ilma tõhusa mitmepoolse kaubandusmehhanismita.

3.2.2. Samuti on oluline kaubanduse ja investeringute panus kliimamuutuste summutamisse. Pariisi kokkuleppe täielik mõju kaubandusele selgub hiljem. Edusammud läbirääkimistel mõnepoolse keskkonnatoodete lepingu (EGA) üle töötavad olulist sammu kliimamuutuse integreerimisel mitmepoolsesse kaubanduspoliitikasse, kuid jätkuvalt on tarvis edasisi mitmepoolseid meetmeid, et edendada sidusust ja vastastikust toetust kaubanduse ja keskkonna vahel.

3.3. Rahvusvahelist kaubandust ja investeringuid mõjutav teine oluline muutus on ülemaailmsete väärtusahelate ja tarneahelate märkimisväärne laienemine koos e-kaubanduse tohutu kasvuga.

3.3.1. Suure osa kaubandusest moodustavad tänapäeval vahetooded ja -teenused, mis on lõpptoote osad. Selline killustatud tootmisprotsess võib jaguneda paljude riikide vahel ning see võib muutuda, kuid ka arenguriigid teevad jõupingutusi, et spetsialiseeruda ülemaailmsete väärtusahelate konkreetsetele valdkondadele. Ülemaailmsed tarneahelad kattuvad ülemaailmsete väärtusahelate etappidega hankimise valdkonnas, kuid mitte kauba või teenuse loomise või lõpptootmise või turustamise etappidega.

3.3.2. Teenuseid ja teenuste kui kaubanduse keskse osa hüppelist kasvu käsitletakse õigustatult põhjalikult teatistes „Kaubandus kõigile” (punkt 2.1.1). Lisaks teenustega kauplemise traditsioonilisele aspektile peaks komisjon tähelepanelikult jälgima kõnealuse kasvu edasist arengut ning viise, kuidas see mõjutab rahvusvahelist kaubandust.

3.3.3. Seetõttu tervitab komitee teatise rõhuasetust, et kui EL soovib omale tagada väärilise koha ülemaailmsetes väärtusahelates, sh teenustekaubanduse edendamine, e-kaubanduse lihtsustamine ning tarbijate ja nende isikuandmete kaitsmine, tuleb kaubanduspoliitika abil „lahendada märksa suurem hulk probleeme”⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Nairobi ministrite deklaratsioon – punkt 4, WT/MIN(15)/DEC https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm

⁽¹²⁾ Vt joonealune märkus 1.

3.3.4. Komitee tervitab ka komisjoni lubadust arendada edasi oma poliitikat ülemaailmsete tarneahelate vastutustundliku haldamise tagamiseks. See on komisjoni sõnul „hädavajalik, [...] et viia kaubanduspoliitika kooskõlla Euroopa väärtustega”⁽¹³⁾. Komitee tervitab komisjoni saavutatud edusamme, eelkõige töötaja õiguste alast algatust Myanmariga. Tarneahelate järelevalve peab etendama kesksel osal teatistes „Kaubandus kõigile” nimetatud eesmärkide saavutamisel.

3.3.5. Täiesti ajakohane on selgem arusaam ülemaailmsete tarneahelate toimimisest ja eelkõige nende mõjust majandusele ja tööturule kolmandates riikides, et edendada säästvat arengut, kaasavat majanduskasvu, inimõigusi ja ennekõike inimväärsete töökohtade loomist. Sellega seoses juhib komitee tähelepanu oma hiljutisele teabearuandele „Ettevõtja sotsiaalne ja ühiskondlik vastutus”⁽¹⁴⁾. Samuti koostab komitee juunis toimuva Rahvusvahelise Töökongressi eel eraldi arvamuse inimväärse töö kohta ülemaailmsetes tarneahelates, et tugevdada vastutustundliku ettevõtluse edendamist, mis on eesistujariigi Madalmaade üks prioriteete.

3.4. Sellest hoolimata jääb mitmepoolne lähenemisviis kaubandusele väga oluliseks. Tegemist on maailmakaubanduse keskse elemendiga ja nagu teatistes on märgitud, peab see jääma „ELi kaubanduspoliitika nurgakiviks”⁽¹⁵⁾. Siiski on WTO-l väga erinev lähtepunkt võrreldes säästva arengu eesmärkide või COP 21ga. Säästva arengu ja COP 21 eesmärgid on selgelt seatud sihid, samas kui WTO puhul on ette nähtud vaid selge mehhanism. Nagu nähtub Balis ja Nairobiis saavutatud piirangutega kokkulepetest, on WTO ühiste eesmärkide saavutamine keeruline.

3.4.1. Komitee avaldab jätkuvalt tugevat toetust mitmepoolsusele, eelkõige seoses vajadusega saavutada säästva arengu ja COP 21 eesmärgid, samuti seoses ülemaailmsete väärtus- ja tarneahelate ja e-kaubanduse kasvuga.

3.5. Teatistes „Kaubandus kõigile” rõhutatakse õigustatult⁽¹⁶⁾ WTO otsustavat rolli maailmakaubanduse eeskirjade väljatöötamisel ja jõustamisel, märkides, et „maailma kaubanduskorra aluseks on WTO eeskirjad”⁽¹⁷⁾. WTO tagab ülemaailmse ühilduvuse, toetudes oma vaidluste lahendamise mehhanismile⁽¹⁸⁾, mida hinnatakse kõrgelt ja kasutatakse üha sagedamini. On olemas reaalne oht, et jõustuvad megapiirkondlikud ja teised olulised kahepoolised vabakaubanduslepingud võivad üksteisega kattuda ja isegi vastuolus olla. Seeläbi muutuksid maailmakaubanduse eeskirjad pigem keerulisemaks kui selgemaks. Näiteks märgib komitee murelikult, et päritolueeskirjade sätted ELi hiljutises kokkuleppes Vietnamiga võivad olla vastuolus sellega, mida Vietnam on heaks kiitnud Vaikse ookeani ülese partnerluslepingu osana.

3.6. Paljusid neist küsimustest, mis moodustasid osa WTO Doha arengukavast, saab käsitleda ainult mitmepoolsele tasandil, nagu on tõdetud alates Uruguay voorust. Siia juurde võiks kuuluda ka toimiv üleilmne kokkulepe põllumajandustoetuste üldise taseme kohta, mis oli Doha arengukava põhieesmärk. Mitmepoolsete lahenduste nimel tuleb jätkuvalt tööd teha.

3.6.1. Vabakaubanduslepingud peavad looma reaalsel lisaväärtust. Need jätavad rohkem ruumi piirkondlikele ja riikidevahelistele erinevustele ning samuti kultuurilistele iseärasustele. Vabakaubanduslepingutega tuleb siiski tõhustada mitmepoolsust.

3.7. Teatistes „Kaubandus kõigile” püütakse leida viise, kuidas WTO-le ja mitmepoolsele süsteemile uut hoogu anda. Lisaks normatiivsele aspektile on õige rõhutada ka vajadust sihipärasema lähenemisviisi järele. On kohane juhtida tähelepanu üha suurenevale tasakaalustamatusele, mis tuleneb mitmete kiiresti areneva majandusega riikide esilekerkimisest ja vajadusest, et nad annaksid suurema panuse neist arengus rohkem maha jäänud riikide aitamisest.

⁽¹³⁾ Ibid.

⁽¹⁴⁾ Teabearuanne „Ettevõtja sotsiaalne ja ühiskondlik vastutus” (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>).

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 497 final, punkt 5.1.

⁽¹⁶⁾ Ibid, punkt 5.1.1.

⁽¹⁷⁾ Ibid.

⁽¹⁸⁾ Praegu käsitletakse 500. juhtumit.

3.8. Komitee on siiski mures selle pärast, et teatis sisaldab kaht ettepanekut, mis näivad kalduvat väljakuulutatud eesmärkidest kõrvale. Esiteks on toodud väide, et „konkreetses küsimuses võiks edasi minna väiksem rühm WTO liikmeid” (mõnepoolne lähenemisviis), nagu see on juba tavaks keskkonnatoodete lepingu läbirääkimistel ja kavandatud teenustekaubanduse lepingu (TISA) läbirääkimistel. Kui aga selline lähenemisviis saab normiks, võivad välja jääda paljud olulised, eelkõige just vaesemad piirkonnad ja arengumaad, eeskätt Aafrikas. Tuleb hoolikalt jälgida, et tagataks ühilduvus mõnepoolsuse ja täieliku mitnepoolsuse vahel.

3.8.1. Teiseks, kui ettepanek muuta selline leping nagu Atlandi-ülene kaubandus- ja investeerimispartnerlus avatuks teistele, kes soovivad liituda (ehkki selle esitamisel peeti silmas riike, nagu Türgi, Norra ja teised EMP liikmed), seotakse teiste oluliste suuremate lepingutega (nt ELi ja Jaapani vabakaubandusleping või laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping (CETA)), siis satub WTO enda tähtsus kahtluse alla, muu hulgas ka seetõttu, et see võib viia meid tagasi aega, mil domineeris G4 (Ameerika Ühendriigid, Euroopa Liit, India ja Brasiilia).

4. Strateegilised kaalutlused ja lüngad

4.1. Kuigi „Kaubandus kõigile” hõlmab paljusid peamisi strateegilisi küsimusi ja olulisi kaubandusteemasid, on endiselt jäänud mitmeid lünki.

4.2. Esiteks on vaid kaks viidet säästva arengu eesmärkidele, milles kaubandus ja investeringud etendavad olulist rolli. Need ulatuvad aastatuhande arengueesmärkidest palju kaugemale ning mõjutavad peaaegu kõiki riike, muu hulgas ka seetõttu, et need hõlmavad energia ja kliimamuutuste valdkondi.

4.2.1. Teatise punktis 4.2 esitatakse siiski mitmed asjakohased aspektid ja kohustused ning käsitletakse mitmeid olulisi teemasid, sealhulgas säästva arengu mõju hindamine ja uute vabakaubanduslepingute mõju vähim arenenud riikidele, kuid oluline seos ELi üldise lähenemisviisiga säästva arengu eesmärkide elluviimisele on puudu. Komitee väljendab kahetsust, et ei ole näidatud täielikult kooskõlastatud lähenemisviisi.

4.3. Samuti puudub viide AKV-EÜ partnerluslepingu ehk Cotonou lepingu uuendamisele ja piirkondadele, eriti Aafrikas, kuhu majanduspartnerluslepingud ei ole veel jõudnud. Peamine sõnum Nairobist oli üldine soov arendada mitte ainult Aafrika Liitu, vaid ka töötada Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna suunas, mis hõlmaks kokku üle 50 riigi. Euroopa Liidul on ainulaadsed võimalused seda püüdlust toetada ja ta peaks seda prioriteetseks pidama.

4.3.1. ELi poolt õigustatult AKV riikidele pööratav märkimisväärne tähelepanu peab uute säästva arengu eesmärkide rakendusperioodi saabudes muutuma veelgi prioriteetsemaks. Komitee kiidab heaks kohustuse vaadata läbi ELi 2007. aasta ühine kaubandusabi strateegia, „et suurendada arengumaade suutlikkust kasutada kaubanduslepingutega pakutavaid võimalusi”, kooskõlas säästva arengu eesmärkidega ning kaubanduse kasutamise ja piirkondliku integratsiooni toetamiseks.

4.3.2. ELi tähelepanu juhitakse Yaoundes 2015. aasta juulis toimunud AKV-ELi majanduslike ja sotsiaalsete huvirühmade 14. koosoleku lõppdeklaratsioonile⁽¹⁹⁾, milles sedastatakse, et säästva arengu eesmärkide saavutamiseks tuleb kasutusele võtta kõik olemasolevad rahastamisvahendid ning seda usaldusväärse ja läbipaistva eelarvehalduse raames, kaasates erasektorit.

4.3.3. See lähenemisviis vastab veel kahele hiljutisele komitee arvamusele. Ühes neist⁽²⁰⁾ rõhutatakse, et tõhus kaubandusabi eeldab majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejate aktiivset osalemist programmide väljatöötamises, nende rakendamise järelevalves ning nende tulemuste ja mõju hindamises. Tagades, et suhetes AKV riikidega võetakse arvesse nende riikide mitmekesisust, peaks komisjon püüdma saavutada nende osalejate, kaasa arvatud sotsiaalpartnerite ja laiema kodanikuühiskonna laialdast ja aktiivset osalemist. Seepärast on kahetsusväärne, et hiljuti Lõuna-Aafrika Arenguühendusega sõlmitud majanduspartnerlusleping ei sisalda sellekohaseid sätteid.

⁽¹⁹⁾ AKV-ELi majanduslike ja sotsiaalsete huvirühmade 14. kohtumise lõppdeklaratsioon vastavalt Cotonou lepingule.

⁽²⁰⁾ ELT C 383, 17.11.2015, lk 49.

4.3.3.1. Teises arvamuses ⁽²¹⁾ rõhutas komitee, et ettevõtjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel arenguriikides on vaja toetust, et omandada oskusi ja võimet avaldada positiivset mõju töökeskkonnale, sealhulgas austust tunnustatud demokraatlike põhimõtete vastu, lihtsustades ettevõtete loomist ja kasvu, suurendades läbipaistvust ja vähendades nii kurnavat bürokraatiat ja lokkavat korrupsiooni, muu hulgas ka välis- ja kohalike investorite julgustamiseks.

4.4. Kolmandaks, teatises ei räägita üldse vajadusest tagada oluline import riikidest, millega vabakaubanduslepingu väljavaateid veel ei ole, ega vähendada muul viisil ELi energiasõltuvust. Märkimisväärne hulk töökohti sõltub ka energia ja põhitööstuste kindlast ja regulaarsest tarnest. Ühes varasemas arvamuses on komitee seda probleemi analüüsinud, kutsudes üles looma tõhusa ülemaailmse strateegia ja selge ELi hädaolukorra või kriisi lahendamise menetluse, juhuks kui mõni oluline impordiartikkel muutub mis tahes põhjusel kättesaamatuks ⁽²²⁾.

4.4.1. Komitee märgib omakorda pettumusega, et hiljutise komisjoni teatise „Energialiidu pakett” ⁽²³⁾ peatükk Euroopa suuremast rollist ülemaailmsel energiaturul oli üllatavalt nõrk. Peatükis käsitleti koos Alžeeriat ja Türgit, mida komitee ei pea asjakohaseks, samas jäeti käsitlemata peamised energiakoridorid ning ELi strateegiline partnerlus Hiinaga, eriti koostöö energia ja transpordi valdkonnas.

4.4.2. COP 21 konverentsi kokkulepe saavutati pärast teatise „Kaubandus kõigile” avaldamist. Rahvusvaheline kaubandussüsteem peab kajastama selle eesmärgi ning ka säästva arengu eesmärgi. Samuti tuleb kliimamuutuste vastases võitluses arvestada CO₂-jalajälge ja stiimuleid bioloogilise mitmekesisuse tarvis.

4.5. Seoses investeeringutega, mis on ELi pädevuses vaid Lissaboni lepingust saadik, tehakse teatises „Kaubandus kõigile” ettepanek ajakohastada kehtivad ELi vabakaubanduslepingud, lisades eraldi investeeringute peatüki koos uute individuaalsete läbirääkimistega Hongkongi ja Taiwaniga.

4.5.1. Teiseks püütakse reguleerida investeeringute kaitse ning vaidluste küsimusi, pidades silmas investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetluse vasturääkivusi ning neist tulenenud ettepanekuid Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse läbirääkimistel. Soovitatakse pöörata rohkem tähelepanu sellele, et sätestada vabakaubanduslepingutes riigi reguleerimisõigus koos sammudega, et muuta vana süsteem „avaliku investeerimiskohtu süsteemiks, mis koosneb esimese astme kohtust ja apellatsioonikohtust ning tegutseb nagu tavaline kohus” ⁽²⁴⁾. Tuleb luua tegevusjuhend ja ametisse määrata sõltumatud kohtunikud, kellel peab olema range tehniline ja õiguslik kvalifikatsioon.

4.5.2. Komitee julgustab pidama avatud ja läbipaistvat arutelu. Seepärast on kahetsusväärne, et need ettepanekud, mille vastu on suur hulk kodanikuühiskonna organisatsioonide, kuna need ei erine märkimisväärselt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismist, mida komitee on kritiseerinud, ⁽²⁵⁾ on nüüd lisatud ELi ja Vietnami vabakaubanduslepingu ning läbivaadatud laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu teksti, korraldamata täielikku ja nõuetekohast konsulteerimisprotsessi.

4.6. ELi ambitsioonikas kaubandus- ja investeerimispoliitika vajab asjakohaseid, sihtotstarbelisi ja piisavaid ressursse nii selleks, et pidada korraka mitmeid läbirääkimisi, kui ka kaubanduslepingute järelevalveks ja rakendamiseks (sealhulgas kodanikuühiskonna järelevalveorganisatsioonide piisavaks rahastamiseks) ning kaubanduse eeliste tutvustamiseks laiemale avalikkusele. Ressursside piisav suunamine sinna, kus neid enim vajatakse, peab olema esikohal „Kaubandus kõigile” poliitika rakendamisel, kaasa arvatud rollis, mida etendavad ELi missioonid ja delegatsioonid kolmandates riikides.

⁽²¹⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 1.

⁽²²⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 47.

⁽²³⁾ COM(2015) 80 final.

⁽²⁴⁾ Ibid.

⁽²⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Investorikaitse ning investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamine ELi kaubandus- ja investeerimislepingutes kolmandate riikidega” (ELT C 332, 8.10.2015, lk 45).

5. Jätkusuutlikkus ja ELi väärtused aitavad võita vaidlusi kodus

5.1. Et „Kaubandus kõigile” oleks edukas, on oluline võita kaubandusteemalised laiemad vaidlused kodus ELis. Kaubandus ja investeringud on nüüd osa ka avalikust diskussioonist ning suur osa kodanikuühiskonnast peab neid oluliseks, tõstatades küsimusi paljude aluspõhimõtete kohta. Enam ei olda nõus ELi varasema seisukohaga, et liberaliseeritud kaubandus on automaatselt kasulikum.

5.2. Teatises „Kaubandus kõigile” käsitletakse pikalt Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse üle peetavate vaidluste käigus esilekerkinud küsimusi. Seal väidetakse kindlalt, et „komisjon peab järgima poliitikat, mis toob kasu kogu ühiskonnale ning edendab peamiste majandushuvide kõrval Euroopa ja üldisi standardeid ja väärtusi, seades suurema rõhu säästvale arengule, inimõigustele, maksudest kõrvalehoidmisele, tarbijakaitsele ning vastutustundlikule ja õiglasele kaubandusele”⁽²⁶⁾. Olulised on ka sätted maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse kohta. Lubatakse, et ükski ELi kaubandusleping ei too kaasa madalamat tarbija-, keskkonna-, sotsiaal- või töökaitse taset⁽²⁷⁾. Pärast COP 21 konverentsi tuleb nüüd lisada ka globaalse soojenemise küsimus.

5.3. Komitee tervitab neid lubadusi, toetudes teatises „Globaalne Euroopa” avaldatud seisukohtadele, mille kohaselt „taotledes sotsiaalset õiglust ja ühtekuuluvust kodus, peame samaaegselt püüdma propageerida oma väärtusi, sealhulgas nii sotsiaalseid kui ka keskkonnaalaseid standardeid ja kultuurilist mitmekesisust, üle kogu maailma”⁽²⁸⁾.

5.3.1. Osa ELi tähelepanust säästvale arengule tuleneb üldisest soovist edendada ja tugevdada oma ühiseid tõekspidamisi seoses demokraatia, õigusriigi, inimõiguste, läbipaistvuse ja prognoositavusega. Selle keskmes seisab keskkonnakaitse, kliimamuutuste vastane võitlus, inimväärse töö, tervise ja tööohutuse edendamine ning lai ring küsimusi, mida käsitletakse nii Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonides kui ka tähtsamates keskkonnaalastes konventsioonides. Siinkohal on tähtis, et kesksesse rolli tuleb nüüd asetada ka säästva arengu eesmärgid.

5.3.2. Enamikus sektorites, kuid mitte tekstiili- ega keraamikatööstuses, mängivad tariifid kaubanduslääbirääkimistel teisejärgulist rolli võrreldes mittetariifsete tõkete ning eeskirjadega, sealhulgas regulatiivne koostöö. Just viimatinimetatu mõju tekitab muret selle pärast, kes sellest tegelikult võidavad. Nagu teatises rõhutatakse, on väga oluline, et regulatiivne koostöö saavutataks vähendamata olemasolevat regulatiivset kaitset võtmevaldkondades, nagu tervishoid, ohutus, keskkond, tööttingimused ja tarbijakaitse. Laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete peatükis pannakse alus edasistele arengutele. Tuleb tagada õigus reguleerida. Topeltstandardeid tuleb vältida.

5.4. Komitee tervitab komisjoni väljendatud soovi kaitsta kooskõlas komitee, Euroopa Parlamendi ja laiema kodanikuühiskonna seisukohtadega vabakaubanduslepingutes avalikke teenuseid ning leiab, et parim viis selleks on kasutada positiivset nimekirja turulepääsu ja võrdse kohtlemise osas.

5.5. Kuna kaubanduse üle arutletakse nüüdse ajal laiemalt, siis ei saa enam automaatselt eeldada, et Euroopa Parlament, kellel on suuremad volitused ja kus leidub rohkem erinevaid arvamusi, ratifitseerib kaubanduslepingud. Seepärast ootab komitee, et komisjon arvestaks kaubanduslääbirääkimistel parlamendi resolutsioonides – viimati TTIP ja TiSA leping teemal – väljendatud kommentaare ja mureküsimusi. Seoses sellega, et mõned vabakaubanduslepingud hõlmavad tõenäoliselt segatud pädevusi, on neil juhtudel vaja ratifitseerimist liikmesriikide parlamentide poolt. Sellistel juhtudel eeldab ratifitseerimine täielikku aruandekohustuslikku menetlust kooskõlas riigi põhiseaduse sätetega. Komisjoni edasine tegevus selliste lepingute eest kiituse pälvimiseks on oluline nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil.

⁽²⁶⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽²⁷⁾ Ibid.

⁽²⁸⁾ COM(2006) 567 final, punkt 3.1.iii.

5.6. ELi tugevus kaubandusküsimustes jääb tema üheks peamiseks trumbiks, kuid kaubanduse ja eriti investeeringute positiivseid külgi tuleb ikka ja alati kinnitada. Vaja on kõrgetasemelist informeeritud arutelu nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil, sealhulgas kodanikuühiskonna hulgas, samuti tuleb tagada, et kuulda võetaks kõigi huvitatud osapoolte seisukohti.

5.6.1. Seni on oldud seisukohal, et laiem, atraktiivne valik importkaupu, millele aitab kaasa kulude vähenemine madalamate tollimaksude või nende kaotamise kaudu, tähendab selget kasu tarbijale, kellel on laiemad ja mitmekesisemad valikuvõimalused. Lahtised on veel sellised küsimused nagu telekommunikatsiooni rändlustasude alandamine kaubanduspartneritega. ELis kaubanduse liberaliseerimisest tuleneva ulatuslikuma kasu saamiseks eelkõige suurema majanduskasvu ja tööhõive näol on võtmetähtsusega tarbimiskulutuste ergutamine ELi-sisesel turul.

5.7. Kuigi teatistes rõhutatakse kaubanduse tähtsust ELis majanduskasvu ja töökohtade loomise seisukohast, on sama tähtis ka tarbija hääl, kes väljendab muret standardite võimaliku alandamise ja võimaliku ökoloogilise jalajälje pärast.

5.7.1. Tarbijad, keda teatistes „Kaubandus kõigile“⁽²⁹⁾ käsitletakse kaubandustöket kaotamisest tulenevalt kasusajajena, peavad ülemaailmset turgu usaldama. Selle saavutamiseks tuleb kaubanduspoliitikat näha kooskõlas säästva arengu, sealhulgas pikaajalise majandusliku jätkusuutlikkusega. Mõjuhinnangud peavad seda täielikult kajastama ja neil peab olema tegelik mõju.

5.7.2. On oluline, et tarbijad ja laiem kodanikuühiskond pääseks poliitika kujundamise keskmesse. Komitee leiab, et teatiste rõhuasetus sellele, et kaubanduspoliitika oleks tarbijatele kasulik, avatum ja läbipaistev, on väga positiivne samm. Siiski jagab komitee muret, et siiani puuduvad mehhanismid ettevaatuspõhimõtte ja riskil põhineva lähenemisviisi kehtestamiseks kaubanduspoliitikas. See omakorda kuulub innovatsiooni põhimõtte⁽³⁰⁾ alla.

6. Läbipaistvus ja kodanikuühiskonna osalemise süvendamine

6.1. Kontseptsiooni „Kaubandus kõigile“ hinnatakse selle järgi, kas komisjon on suuteline tõendama, et kaubanduslepingutega ei alandata keskkonna-, töö- ja teisi standardeid. Ta peab ka näitama, et on ise vastutav oma kaubandus- ja investeerimisläbirääkimiste eest, ning tõestama, et peab kinni oma väitest tegutseda kõigi huvides.

6.1.1. Ainus viis selleks on kaasata kodanikuühiskond aktiivsemalt kohe läbirääkimiste algusest alates.

6.1.2. Teatistes „Kaubandus kõigile“ käsitletakse kodanikuühiskonna aktiivse kaasamise vajadust, ehkki mitte nii põhjalikult, kui võiks eeldada. Tänu oma institutsioonilisele rollile on komitee heal positsioonil, et aidata seda edasi arendada, kuna ta on tihedalt seotud kodanikuühiskonnaga nii ELis kui ka väljaspool. See peab samuti hõlmama vahetut konsulteerimist sotsiaalpartneritega kaubanduse ja investeeringute võimaliku mõju üle töökohtadele.

6.2. Pärast Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerlusega seoses tekkinud vastuolusid tunnustatakse nüüd teatistes täielikult vajadust läbipaistvuse järele. Tervitatav on kohustus tagada kõigi läbirääkimiste puhul samal tasemel läbipaistvus kui Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse puhul. Seepärast palub komitee nõukogul viivitamata avaldada ELi ja Jaapani vabakaubanduslepinguga seotud volitused ja läbirääkimiste tekstid.

6.2.1. Komitee leiab, et infotunnid kodanikuühiskonnale iga läbirääkimistevooru ajal on eriti olulised. Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse läbirääkimistele kaasa aitamiseks moodustatud konkreetne nõuanderühm on samuti kasu toonud: komitee oli pettunud, et teda ei kaasatud ametlikult institutsioonina. See viga on vaja tulevikus parandada.

⁽²⁹⁾ COM(2015) 497 final, punkt 4.1.1.

⁽³⁰⁾ Vt joonealune märkus 5.

6.3. Teatistes ei viidata aga kodanikuühiskonna järelevalvemehhanismile, mis on ELi olemasolevates kaubanduslepingutes kaubanduse ja säästva arengu peatükkide tarvis ette nähtud, samuti ei mainita seda, kuidas neid arendada ja tugevdada. Komitee leiab, et jõustamismehhanismid peavad samamoodi kehtima kaubanduse ja säästva arengu peatükkidele, alustades komisjoni ettepanekust TTIP kohta.

6.3.1. See valmistab pettumust. Oma vastuses teatisele „Globaalne Euroopa” nõudis komitee omakorda igasse järgmisse vabakaubanduslepingusse säästva arengu peatüki lisamist koos aktiivse järelevalverolli andmisega kodanikuühiskonnale ⁽³¹⁾.

6.3.2. Alustades ELi ja Korea 2010. aasta lepingust, on sõlmitud seitse ELi kaubanduslepingut, mis hõlmavad põhjalikku säästva arengu peatükki. Komitee on kogu selle aja nõudnud säästva arengu peatükkide lisamist ka individuaalsetesse investeerimislepingutesse ⁽³²⁾.

6.3.3. Komitee leiab, et kõnealuste peatükkide üksikasjaliku hinnangu, nende järelevalve ja nende võimaliku edasiarendamise puudumine on vastuolus komisjoni muidu tervitatava kavatsusega jätkata ambitsioonikate ja uuenduslike säästva arengu peatükkide edendamist kaubandus- ja investeerimislepingutes koos materiaalõiguslike sätetega, mida nad hõlmavad.

6.3.4. Iga selline kokkulepe on sisaldanud erinevaid kodanikuühiskonna ühiseid mehhanisme säästva arengu peatükkide rakendamise jälgimiseks. Praeguseks on saadud piisavalt kogemusi ja õppetunde, et arutleda ja anda selgeid positiivseid soovitusi tulevikuks.

6.3.5. Nendel mehhanismidel on suur potentsiaal ja need saavad anda asjakohastel juhtudel käegakatsutavaid tulemusi positiivse mõju kaudu kaubandusele ja investeringutele. Partnerriikide kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi ja koostöö olulise kanalina vajavad nad samuti aega, jõupingutusi ja suutlikkuse suurendamist, et muutuda täielikult toimivaks ja tõhusaks, eelkõige seal, kus kodanikuühiskonna ja sotsiaalse dialoogi mudel erineb ELi omast. Komitee olemasolevad kontaktid aitavad luua riiklikke nõuanderühmi.

6.4. Selliste organite arvu kasvades tekivad tõelised väljakutsed iga rühma tasakaalustatud esindatuse saavutamisel riiklikes nõuanderühmades, mis toob kaasa tõsisid viivitusi.

6.4.1. Muud korduvad probleemid on järgmised:

- asjaomaste organisatsioonide suutlikkuse piirangud: vaja on paremat teavitamist nii partnerriikidega kui kodanikuühiskonna osalejate hulgas;
- vajadus kirjutada kokkuleppe teksti säte ELi ja partnerriigi nõuanderühmade ühiste koosolekute kohta, vahetada kogemusi ja luua ühiseid võrdlusaluseid järelevalveks;
- piisav rahastus kodanikuühiskonna osalemiseks: see võiks katta laialdasi tegevusi, sealhulgas seminare või uuringuid, mis aitavad kaasa säästva arengu eesmärkide saavutamisele.

6.4.2. Peale selle soovib komitee laiendada riiklike nõuanderühmade volitusi, et nad kataksid kõiki kodanikuühiskonnale huvi pakkuvaid küsimusi, sealhulgas regulatiivne koostöö, VKEde peatükid või inimõigustega seotud sätted.

Brüssel, 28. aprill 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽³¹⁾ ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

⁽³²⁾ ELT C 268, 14.8.2015, lk 19.